

Obrázky z jižních Čech

Jižní Čechy v drobnokresbě aneb nadčasový literární standard

Není tak časté, aby regionální autor přesáhl vlastní kraj a stal se uznávaným po celé zemi, neřkuli i za jejími hranicemi. Jiřímu Hájíčkovu se to podařilo, což nedokazuje pouze fakt, že jako výsostně jihočeský spisovatel je kmenovým autorem brněnského nakladatelství Host, ale i čtyři překlady (maďarský, chorvatský, italský a anglický) jeho snad nejznámějšího románu *Selský baroko* či zastoupení v několika evropských almanaších současně české prózy. Jiří Hájíček zkrátka bortí obsedantní představu, že co není experimentální, lokalizované co nejobecněji (nejlépe nelokalizované vůbec), nemá šanci na čtenářský úspěch. A to už od roku 1995, kdy začal psát povídky, které vyšly na sklonku loňského roku v Hostu v souboru *Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku* a jež dokreslují svět jihočeských vesnic, který zdaleka není tak předvídatelný, jak by se mohlo zdát.

Hájíček je ve svých textech jedinečný tím, jakým způsobem dokáže najít hranici, kdy psát románově a kdy povídkově.

Zatímco v rozsáhlejších dílech ví přesně, kdy se hodí průběh děje zamlčet a případně jen v náznaku nastínit, co se stalo, v povídkách je striktně doslovný. Jsou to skutečně „obrázky z Čech“, jak by povídka jistě popsala jiná velká spisovatelka lidu Božena Němcová. Oproti klasickému českému realismu devatenáctého století se však Hájíček vyhýbá jistému sentimentu, k němuž měli tehdejší autoři (snad vyjma Jana Nerudy) sklon. Jeho dramata nevyvolávají pocit, že žít na vsi, ve staletí starých chalupách, jež přestály všechny „velké dějiny“, je něco víc než žít v neonově blyštivé Praze. Ano, Praha je vždy tím univerzitním velkoměstem, kam odcházejí mladší synové sedláků, zatímco starší musejí pomáhat na statku — stejně jako v *Selském baroku*. Ovšem tentokrát jsou tito „odrodilci“ často v situaci spasitelů ekonomického úpadku svého rodiště — jako ve vánočním diptychu o bratřech Standovi a Pepovi a chalupě jejich rodičů „Driving Home for Christmas“ a „Koleje ve sněhu“. Tady Standa zastupuje mnohem častější autorovo alter ego Pavla, plnicího napříč všemi povídkami romantickou představu o mladém intelektuálovi, který se po studiích v Praze vrátí na venkov a posílí obec nikoli pažemi, nýbrž mozkiem. Pro Hájíčka je tato představa ovšem už tak romantická, že ze svého Pavla vyrobí postavu zabředlou do šedi vesnické společnosti, popřípadě do ní naprosto nezapadající (například v příběhu jednoho takového studenta Pavla, který je nakonec ve své rodné vsi stejným cizincem jako tlupa pankáčů z povídky „Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku roku 1986“, či navrátilce Pavla stanuvšího se

v povídce „Melancholické lístečky z podzimních stromů demokracie“ obecním kronikářem, který je svou proměnou ve vesnického „jezevce“ pro smích lehkovážně a po městě toužící Táně).

Pozoruhodný na poslední sbírce povídek Jiřího Hájíčka je fakt, že je z převážné většiny sestavena z textů, které už vyšly buď v jiném souboru — *Snídaně na refýži* (1998), *Dřevěný nůž* (2004) —, nebo časopisecky (vůbec poprvé jsou tu publikované pouze dvě povídky), zaujmají poměrně dlouhý úsek časové osy, a přesto jako by dohromady tvořily pomyslný román o nijak výrazně rozvětvené společnosti jednoho kraje. Možná je to tím, že Hájíček trvá na striktní přesnosti lokací, takže o každé chalupě se mluví i s jejím číslem popisným. Možná taky tím, že se řada postav včetně „Pavlů“ napříč povídkami opakuje, a čtenář tak dostává plastičtější, téměř románový obraz jejich života. Zřejmě však nakonec hlavně tím, že autor zkrátka píše o tom, co dokonale zná. A třebaže je na některých textech vidět jistá spisovatelská naivita především stran dialogů (kterou si ostatně drží i ve svých vrcholných románech), jako svébytný spisovatelský úkaz je Jiří Hájíček nezpochybnitelný i na obtížné malé ploše povídky.

Dominik Melichar

Jiří Hájíček: *Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku*, Host, Brno 2014